

HIPPOCRATES. 107

medentibus exinde fieri salsa volatilia, quod tamen supra impossibile ostendi ratione salis constantissimæ naturæ: cum sal sicut comeditur, ita reperitur in vrina, forma atque natura immutata citraque vllam sui alterationem, quod cuiuscunque facillime experiri licet, ex vrinæ nimirum inspissatione, calcinatione, solutione, & coagulatione reperitur sal granulatum, & purum, sicut in culina quotidie vtimur.

Viuunt etiam homines in alpi- bus ex simplici lacte, quorum tamen vrina acido & alcali non caret, & licet eius sal in salis forma concreseat, non tamen granulatur, vt sal marinum, sed cubiforme, neque est in igne constans, sed leui calore fugit ab igne, vt experientia declarat.

Generatio vnius alterius destru- ctio. Cap. 16.

Ostendi ex sudore, vrina, san- guine, carnibus &c. modum alcali eliciendi, dixi etiam, quod alcali in commestibilibus in sto- macho in falsum volatile mutari debeat, sicut in subsequenti- bus ventriculis omnibus, quorum nu-

merus multiplex esse confirmatur Hippoc. lib. de arte, cumque istud falsum pensum suum perfecerit tunc simul *cum dissidente, aut pugnante, ait Magister de diata* id est cum vinctuoso excremento transpirat, & in elementa abripitur, non secus quam reliqua omnia sublunaria, quorum exempla dedi supra de fixo sale tartari, oleo, sapone &c. quæ postquam per artem in falsum perfectum reducta fuerint, ac ita vlti inseruiuerint in aquam & terram rursus redeunt; quæ tamen generatio & destructio manifestius apparebit.

Bibatur, vel leuiter voluatur in ore tantillum vitrioli martis (cuius præparationem Tyrocini scriptores luculenter docent) & paruo temporis spatio nigrescit lingua, ita vt nigro vestita videatur holoserico, cuius quia pori semper turgent exhalationibus occulte falsis, quæ vel cum saliuâ permiscuntur, vel in auras abripiuntur. Ideo vitrioli martis aciditas statim atque arripit falsum in lingua, tunc diuiditur & alcali saliuæ bibit acidum vitrioli, colcotar ferri cadit in linguæ poros, his inhaeret, linguamque nigricantem reddit.

Ne autem credas, me tibi fabulas

HIPPOCRATES. 109

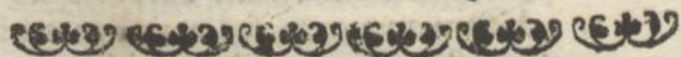
las narrasse, en rursus ad ocularem demonstrationem accedo.

Dissolue vitriolum martis in aqua limpida, claramque in solutionem guttatim stilla alcali urinæ, vel sudoris, quæ cum salivæ alcali idem sunt, in momento collocatæ ferri cadit in nigrum fundum, quem linguæ hærentem ostendi.

Sic cuncta alcalia diverso tamen colore vitriolum præcipitant, atque in salia à priore diversa commutant, vt in Tartaro vitriolato manifestavi, & nunc paucis ostendam.

Al- ca- li.	}	Chelidonia.	}	præcipitat vitriolū martis solutū in fundum coloris.	}	Flavi.
		Lauendulæ.				Viridis.
		Absintij.				Citrinantis.
		Rosmarini.				Obscurioris.
		Tartari.				Atri:
		Sanguinis.				virid:obscuri
Viperinum.	virid:marini					

Sal stipitum fabarum in flauedinem illud conturbat, & post horæ quietem ocre ex imo eleuatur.

Sal commune vt perfectissimum

110 TACHENII

rum salium, in quo aciditas præualet, miscetur cum vitriolo, hocque non destruit.

Vt neque ☿ sublimatus, qui est sal artificiale, vt & acida quæque vitriolum non turbant.

Sola itaque alcalia vitriolum præcipitant in varij coloris fundos, qui tamen omnes in atrum deflectunt, & quia fixa alcalia in animali viuente non reperiuntur, erunt itaque alcalia volatilia, quæ in viuis vitriolum in obscurum seu nigrum præcipitant colorem, hæcque indefinenter sub salina forma, postquam vsui inferuerint, è nobis continue transpirant, exhalantque, docente id Magistro de morbis popularibus.

Quam diu inquit uiuitur, hominis totum corpus est expirabile, & conspirabile, & quicquid expirat occulte falsum esse docet mechanica supra ad oculum demonstrata, illud autem falsum non solum ad externum corporis habitum euaporat, sed maior pars ad intestina procumbit, quod sic probatur.

Bibito vitriolum martis in aqua solutum, & videbis alui excrementa vel nigra vel viridia &c. tincta eodem modo ab alcali diuerso

HIPPOCRATES. III

uerso præcipitata, vt in tabella paulo ante mechanice ostendi. *Simili prorsus modo operatur hominis natura, cum qua omnes artes omniaque artificia communicant: docet Hippoc. de diæta.* Sed in externo corporis habitu vitriolum solutum non præcipitatur ab effluuijs salis, ad intestina itaque maior erit confluxus.

Vrina vero non tingitur nigra à vitrioli martis vsu: quia colcotar præcipitatur, priusquam liquor ad mesaraica rapiatur, ita vt de necessitate per intestina fluere cogatur.

Si itaque ad intestina confluit excrementorum maxima pars à natura in exilium proscripita, & aliquando per errorem à vinculis coagulationum in locis indebitis detinentur illa, vel vt cum Fernelio loquar, in prima corporis regione, necesse est omnino, vt medicamento soluente ad exitum promoueantur: quare mihi non videtur, omne solutiuum medicamentum in omnibus morbis reprobandum vel abdicandum, vt quidam existimarunt: *neque ad conualescentiam* vt credit practi-
Sola satis sunt vt habet Hippoc. lib. de arte.

*Purgantia
quando ad-
hibenda.*

Nunc

Nunc ad acidula vitriolata, quæ ab indigentibus potanda sunt in ipsa rosionis actione, id est hauriendæ sunt aquæ ab ipso viuifico fonte, nam si paululum defluerint, tunc actio cessat, spiritus acidus à ferro immaturo absorptus fatiscit, & cum soluto præcipitatur in ocræ, quæ non obscurum (cum ab alcali non sit præcipitatum) sed flavescentem fundum exhibet, sicut omni vitriolo ferum ferenti contingit.

Fons autem licet in magna copia potaretur, à stomacho tamen auide abripitur, & tunc alcali ex mesenterii morbofis glandulis confestim, & quasi magnetica vi per poros (stante perspirabilitate Hippoc.) ad acidum fontem in stomachum confluit, ibidem collocat præcipitatur in nigri vel viridis &c. coloris fundum iuxta ibidem latentis alcali morbofi seminalem proprietatem, vt in tabella ostendi.

Quando vero glandulæ non alcali, sed aciditate morbosa turgent, vt in Hypochondriacis, hæc similiter ruit ad ferrum immaturum, sicut acida quæque, & tunc cadit colcoctar nigri coloris, quod alui excrementa testantur. Notandum

*Oppilatio
quid?*

du
rag
me
inf
co
ga
diu
che
bat
fer
no
ex
im
lo
cu
fic
qu
arg
irr
co
da
Et
ru
Hi
co
set
vt
tin
de
du
in
tu

HIPPOCRATES. 113

dum autem, quod acidulæ diaphragma non transcendunt, ideo morbis thoracis ac pectoris nisi ab inferis foueantur, nullo modo conferunt.

Medicus canonicæ sectæ litigandi instrumentis ab Aristotile diues, Nobili patritio virbis Hypochondriaco ad portandum curabat paucis abhinc annis fontem ferri venam rodentem, ex tridentino agro, qui spiritum rodentem expirare timens, iussit fonte impletis vitreis lagenis longo collo oleum super addi, osculumque cum cera obsignari, & desuper vesicam bouinam ligari, succutiebatque togam gaudens quod subtili argumentatione fontis spiritum irretiuisset, quem vt spiritum vini considerabat (ideo exclamat audax at ingeniosus Helmont tractatu de catharri deliramentis. Rarum esse Medicum in Europa) Hic si Hippocraticam veram scolā coluisset, & naturæ librum versasset, non tam turpiter lapsus esset, *vt neque medicina omnium artium vilissima estimaretur Hipp. de lege: cognouisset, inquam, acidum non expirare, sed ab actione in ferrum tandem deficere, neque tunc exhalare, sed sub forma fecis*
ambo

ambo fundum petere, quem ochram appellant.

*Claudin.
de ingressu
ad infir-
mos de na-
tura aqua-
rum.*

Non satis quoque mirari possum ostentatorum quorundam garrulorum nugas, qui fontem distillare & ex fundo hariolari eadem stupiditate apud ignaros promittunt. Sed diuites sic dimittuntur inanes.

Spadana est multo acidior, & licet roserit venam ferri, illi super est tamen quædam aciditas, propterea se asportari aliorum permittit.

Huius fontis fama per celebris mouebat ante decennium circiter Nobilem Vicentinum, ut curiosè fontis naturam propriæ sanitatis ratione perquireret, cui breuiter proprietates, & quibus morbis conferret, descripsi, tunc temporis cum serenissimo Georgio Guiljelmo Duce Brunsvico Luneburgensi de hinc iter in Germaniam inferiorem institui. Nobilis domum reuersus forte retulit Ciuitatis medico, quæ de fonte diximus: hic longam exarabat epistolam sub forma consilij ad clarissimum ac præstantissimum virum Dominum Theodorum Konerdingium doctissimum Ducis Archiatrum, quam tamè apertam dire-

*Parum fr-
mamenti
& virium
habet sal-
fitas.*

HIPPOCRATES. 115

direxit ad manus ipsius Dacis ac in margine positum erat nomen meum vt intuenti statim se offerret: Legens Dux indignatus contra hunc Malā Cretam: Nostin inquit huius epistolæ scriptorem iniquum? Quod cum negauissem: bonum, inquit, omen, quod à vulgo contemneris, & conuitijs laceraris: Legito inquit ac porrige Domino Konderdingio, vt & illi scriptor innotescat. Incomparabilis Princeps calumniatori aures non præbuit: sed ac si nunquam legisset, se gessit. Totum autem folium nil nisi conuitia, & calumnias continebat, me accusans, quod nouam Philosophiam introduce-rem, quæ tamen cum nil aliud nisi malignum animum & stupidam ignorantiam manifestent, redierunt ad ortum. Sed ad rem.

Quemadmodum vitriolum & aquæ omnes, quæ ferrum solutum continent præcipitantur per alcali in obscure nigrum fundum: sic & ipse vitrioli spiritus acidissimus vt vt rectificatus metalli tamen immaturi liquamen continet, quod probat alcali instillatio, statim enim istud liquamen, vt colcotar in fundum obscurum cadit, supernatans vero clarus li-
quor

*Semper
praclarè
& sapien-
tis homi-
nis esse in-
dicarunt
antiqui im-
peritorum
calumnias
magnò an-
imò parua
facere.*

quor coagulatur in Tartarum vitriolatum, vt supra ostendi suo loco.

Quapropter qui vitrioli spiritu in dentibus dealbandis vtuntur, valde errant, roborat quidem debiles gingiuas, sed dentes inficit tenacissima flauedine, sicut vitriculum ipsum hos nigricantes reddit propter colcotar, quod alcali manifestat: ratio est, quod inde sinenter ac necessario aliquid è nobis exhalat maioris speciei alcali repletum, quod mechanice cap. suo ostendi, idem expirans alcali etiam circa dentium alueolos colcotar ex dicto spiritu separat, quod dentibus firmissime adhæret, eosque flauos reddit. Quare sciant, qui munditiè, vt decet, student ad id præstare salis spiritus, in momento enim vnicoque frictu dentes candidissimos efficit. Ita etiam eburnæ imagines vetustate defædatæ nitidissimæ fieri possunt dicto salis spiritu, statimque aqua ablundum est, ne ærugo contrahatur.

Quomodo autem fiat spiritus vitrioli, abunde docent Tyrocini scriptores, & nunc omnibus notissimum est, ille vero qui per 6. dies & noctes continua flamma expellitur, & deinde ex vacua cupella

*Nec grata
est facies,
cui gelasimus
abest.
Marr.*

HIPPOCRATES. 117

pella rectificatur, reliquis præferendus est.

Vsum tam internum quam externum docet Angelus Sala admodum eleganter, cui addo ar dentes vesicas, quæ aliquando tam virorum quam sæminarum labra oris defcædant, cum in sui ortu prurire incipiunt, si leuiter saltem tetigeris spiritu vitrioli acidissimo licet non rectificato, & quando percipitur morsus simplici aqua ablueris, cessabit progressus illarum, aciditas enim bibit & absumit alcali in labris vrens.

Spir. vitrioli.

Sic etiam in turpissima capitis furfuratione sine pruritu, nil præstantius quam si humectetur caput semel aut bis cum tantillo spiritu vitrioli rosarum aqua vel alia diluto, vt vix aciditas percipiatur. Cum pruritu vero coniuncta, album recentis oui per concussionem in aquam conuersum, & prurienti loco inunctum celerime sanat.

Furfuratio capitis

Ambustorum priusquam vesica eleuetur, statim extinguit ardorem, & deinde aciditas simplici abluatur aqua. Succus autem Cæpæ mirabilis est in hoc casu, vidi puerum, cuius tota facies à puluere pyrio accenso fuit combusta, solo succo

Ambusta.

fucco capæ ad perfectam salutem
reduci citra cicatrices.

Spasmus.

Vtimur etiam spiritu vitrioli re-
ctificato in spasmo quotidie ad 4.
guttulas in appropriata quadam
aqua optimo successu. Mercator
amicus à spasmo fuit valde tenta-
tus vt quoties somnum capere in-
cipiebat ex conuulsiuis motibus
expergiscebatur, cui rustica ape-
ruit hoc amuletum: ducatur *in-*
quit filum cannabinum à viragine
(seu mala fœmina vt dicitur) hoc
circumliga nudum corpus, vt os
stomachi attingat, alioque filo
vtrasque tibias: ex quo nunquam
hactenus per plures annos spas-
mum passus est, quam primum
autem deponit filum, statim redit
spasmus rationem addere non li-
bet, huius loci enim non est, le-
gatur autem Helmont de magne-
tica vulnerum curatione.

Sic & pruritus oculorum lucu-
bratoribus valdè molestum ma-
lum, extinguitur vnica gutta spir.
vitrioli diluta in aquæ simplicis
claræ sem vncia, atque oculis bis
vel ter instillata.

*Phlegma
vitrioli.*

Phlegma non minus utilissi-
mum plurimos & præstantissimos
vfus habet, à scriptoribus vero ne-
glectum, eius potus plurimum

con-

HIPPOCRATES. 119

confert omnibus dissolutis mor-
bis, dysenteria diarrhoea, sanguinis
spuato febris coniuncto, etiam po-
dagricis doloribus tam intra quam
extra. Sic vlceribus omnibus, vul-
neribusq; in petiis tepide applica-
tum vt & haemorrhoidum dolori
saedoque inflammatione, tam in-
tus quam extra miro modo, refri-
gerat enim & dolorem lenit. Sunt
qui in secreto habent amuletum
in haemorrhoidum insolentis ge-
statum, Crassulae scilicet seu faba-
riae radicem non sine fructu. Alii
fomentum ex floribus sambuci
instituant, quod miro modo ex-
tollunt.

Aridum Colcotar. quod ex aere *Colcotar.*
nihil humidi attraxerit, quod ca-
put mortuum vitrioli inepte vo-
cat scriba, etiam infinitos habet &
egregios vsus. Cecidit è lecto, fa-
mina generoso vino ebria quae
dexterum carpum allisit ad vrina-
le de maiolica sic dicto, illoque
ictu amputatis loci venis, sangui-
neque copiose exsiliante animo
defecit, & pro mortua attolleba-
tur, non potuit sisti sanguis, nisi di-
cti capitis mortui affatim applica-
to puluere & obligato, sanguis il-
lico stetit, chirurgicis dein reme-
diis sanata.

Eidem

Eidem capiti mortuo seu arido colcotari affunde spiritum vini dephlegmatum, qui cum sit pinguis & sulphureus bibit spatio 24. horarum nescio quid inuisibilis vitrioli sulphuris anodini, fitque remedium apoplecticum excellens.

Ablutum autem colcotar siue terra vitrioli dulcis in chirurgia infinitos habet vsus, estque basis vnguēti sclopetarii Felicis VVrzii, modum autem parandi hanc terram studio abscondit, fit autem facillime hoc modo: vitriolum nimirum in sole exsiccatum vel Romanum, vel aliud, quod ferro sit diues, inditū ollæ terræ cū suo cooperulo commissuris oblutatis, ponatur ad ignem rotæ, vt paulatim candeat, deinde obrue carbonibus, ac ita permittite in igne, donec non amplius naribus percipias sulphureum odorem, frige facta olla, reperies vitriolum tuum, vt sanguis rubrum, cui affunde, aquam, & abluere vitriolatum saporem omnem, vsque dum puluis plane insipidus sit, quem exsicca, estque terra vitrioli dulcis, quam VVrzius in secreto habuit, omnibus vlceribus accommodatum remedium, applicatur diuersimode iuxta indigentiam. Intrat quoque

*Apople.
dicum.*

*Vitrioli
terra pi-
coribus
gratissima
merx.*

HIPPOCRATES. 121

que in Crollij oppodeldoch.

Aquam ablutiois rursus in vitriolum coagulare potes, & ad idem aut ad aliud opus reservare.

Tantillum vitrioli in phlegmate vel aquæ communis quantitate dilutum, vt dulcem quasi saporem linguæ referat duplicatis petijs lineis exceptum, & tepide secundum artem, & cum iudicio applicatum ingentia vlcera, & vulnera paruo temporis spatio mundificat, & incarnat.

Vitrioli occasione, pergit reformatoris imposturas detegere.

Cap. 17.

Ferrum seu chalybem, inquit in Mantissa nullo alio menstruo quam vitrioli & sulphuris spi. in genuinum vitriolum solui posse.

Vbi notandum Mantissam Tusca lingua additamentum dici, quod sine vlllo vsu est. Sic sane reformatoris Mantissa, in qua nil aliud quam receptula hinc inde excerpta male intellecta, nugæ, vana atque inania promissa reperies.

Ferrum dissoluit in spir. vitrioli, & in vitriolum coagulat, quod
F sine

*Mantissa
dicitur in
ane pondus*